

Шемаєва Ганна Василівна,
доктор наук із соціальних комунікацій, професор,
професор кафедри інформаційної,
бібліотечної та архівної справи
Харківської державної академії культури
ORCID 0000-0002-1053-989X
annashemaeva@ukr.net

МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ У КОНТЕКСТІ БІБЛІОТЕЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Мета роботи полягає у розкритті значення та особливостей міжкультурного діалогу у бібліотечній взаємодії на основі зарубіжного досвіду. **Методологія** дослідження ґрунтується на застосуванні соціокультурного наукового підходу у поєднанні з соціокомунікативним, що дозволяє розкрити та піддати аналізу міжкультурний діалог та особливості його організації у процесі бібліотечної взаємодії з читачами – представниками різних культур та між бібліотечними фахівцями різних країн. **Наукова новизна** статті полягає: в розширенні уявлення про міжкультурний діалог як важливий процес бібліотечного обслуговування користувачів та форму бібліотечної взаємодії, що має на меті встановлення взаєморозуміння в умовах розвитку культурного різноманіття. **Висновки.** 1. Організація міжкультурного діалогу як важливого аспекту бібліотечної професійної взаємодії з користувачами та колегами і партнерами достатньо забезпечена офіційними документами національного та міжнародного рівнів. 2. Пріоритетними тенденціями застосування міжкультурного діалогу в бібліотечній сфері є: обслуговування національних меншин, емігрантів, біженців і користувачів бібліотек з інших країн та бібліотечне міжнародне співробітництво. 3. У розвитку організації міжкультурного діалогу в процесі обслуговування користувачів бібліотек та залучення до бібліотечних послуг широких верств полікультурного населення у зарубіжному досвіді набуло поширення: створення «гуманістичних» бібліотек, організація спеціальних послуг для емігрантів і біженців, створення центрів міжкультурного діалогу та мовних відділів в бібліотеках. 4. В процесі міжнародної бібліотечної взаємодії важливе значення застосування міжкультурного діалогу має під час організації та проведення міжнародних конференцій та реалізації спільних міжнародних проектів. 5. Для комунікації між учасниками міжкультурного діалогу використовуються інтерактивні традиційні та віртуальні форми.

Ключові слова: міжкультурний діалог, бібліотека, міжкультурні комунікації, бібліотечна взаємодія, міжнародні проекти, зарубіжний досвід.

Шемаєва Анна Васильевна, доктор наук по социальным коммуникациям, профессор, профессор кафедры информационного, библиотечного и архивного дела Харьковской государственной академии культуры

Межкультурный диалог в контексте библиотечного взаимодействия

Цель работы заключается в раскрытии значения и особенностей межкультурного диалога в библиотечном взаимодействии на основе зарубежного опыта. **Методология** исследования основана на применении социокультурного научного подхода в сочетании с социокоммуникативным, что позволяет раскрыть и проанализировать межкультурный диалог и особенности его организации в процессе библиотечного взаимодействия с читателями – представителями различных культур и между библиотечными специалистами разных стран. **Научная новизна** статьи заключается: в расширении представления о межкультурном диалоге как важном процессе библиотечного обслуживания пользователей и форму библиотечной взаимодействия, имеющего целью установление взаимопонимания в условиях развития культурного многообразия. **Выводы.** 1. Организация межкультурного диалога как важного аспекта библиотечного профессионального взаимодействия с пользователями, коллегами и партнерами достаточно обеспечена официальными документами национального и международного уровней. 2. Приоритетными тенденциями применения межкультурного диалога в библиотечной сфере являются: обслуживание национальных меньшинств, эмигрантов, беженцев и пользователей библиотек из других стран и библиотечное международное сотрудничество. 3. В развитии организации межкультурного диалога в процессе обслуживания пользователей библиотек и привлечения к библиотечным услугам широких слоев поликультурного населения в зарубежном опыте получило распространение: создание «гуманистических» библиотек, организация специальных услуг для эмигрантов и беженцев, создание центров межкультурного диалога и языковых отделов в библиотеках. 4. В процессе международного библиотечного взаимодействия важное значение применение межкультурного диалога при организации и проведении международных конференций и реализации совместных международных проектов. 5. Для коммуникации между участниками межкультурного диалога используются интерактивные традиционные и виртуальные формы.

Ключевые слова: межкультурный диалог, библиотека, межкультурные коммуникации, библиотечная взаимодействие, международные проекты, зарубежный опыт.

Shemaieva Hanna, Doctor of Science in Social Communications, Professor, Professor for Department of Information and Library and Archive Science of Kharkiv State Academy of Culture

Intercultural Dialogue In The Context Library Interaction

The purpose of the article is to reveal the significance and features of intercultural dialogue in library interaction on the basis of foreign experience. **The methodology** of the research is based on the application of socio-cultural scientific approach in conjunction with socio-communicative, which allows to reveal and analyze the intercultural dialogue and peculiarities of its organization in the process of library interaction with readers - representatives of different cultures and among library specialists from different countries. **The scientific novelty** of the article is to broaden the concept of intercultural dialogue as an important process of library user services and the form of library interaction aimed at establishing a common understanding in the context of the development of cultural diversity. **Conclusions.** 1. The organization of intercultural dialogue as an important aspect of library professional interaction with users and colleagues and partners is sufficiently provided with official documents of the national and international levels. 2. Priority trends in the use of intercultural dialogue in the library sector are service of national minorities, migrants, refugees and users of libraries from other countries and library international cooperation. 3. In the development of the organization of intercultural dialogue in the process of servicing library users and involvement in the library services of broad segments of the polycultural population in foreign experience has become widespread: the creation of "humanistic" libraries, the organization of special services for migrants and refugees, the establishment of intercultural dialogue centers and linguistic divisions in libraries. 4. In the process of international library interaction, the importance of the use of intercultural dialogue is important when organizing and conducting international conferences and implementing joint international projects. 5. Interactive traditional and virtual forms are used to communicate between participants in the intercultural dialogue.

Key words: intercultural dialogue, library, intercultural communication, library interaction, international projects, foreign experience.

Актуальність теми дослідження. Розгортання процесів глобалізації та інтеграції істотно впливає на розвиток суспільних процесів, дозволяє оперативніше вирішувати національні проблеми, але при цьому й породжує конфлікти, протиріччя. У цьому контексті зростає значення бібліотеки як соціокомунікаційної структури у забезпеченні діалогу культур на регіональному, національному та міжнародному рівнях.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми, пов'язані з забезпеченням міжнародного взаєморозуміння на основі міжкультурного діалогу, є предметом уваги багатьох дослідників, зокрема культурологів, психологів, бібліотекознавців. Серед таких слід звернути увагу на узагальнення різних підходів до вивчення міжкультурного діалогу українськими вченими О. Ю. Бучковською, І.М.Шуляковим [2, 12]. Можливості міжкультурного діалогу, перешкоди, що виникають в процесі його здійснення, зміст менеджменту міжкультурного діалогу досліджує В. Євтух [6]. На прикладі розвитку міжнародної співпраці Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського відводить важливе місце міжкультурній комунікації Т. Ю. Гранчак [4]. Зарубіжні дослідники здебільшого акцентують увагу на теоретичних та практичних аспектах організації міжкультурних комунікацій на засадах діалогу у публічних, шкільних та університетських бібліотеках [13, 14, 16], обґрунтовують бібліотеку як центр міжкультурної комунікації [3, 11].

Метою дослідження є розкриття значення та особливостей міжкультурного діалогу у бібліотечній взаємодії на основі зарубіжного досвіду.

Виклад основного матеріалу. У сучасній бібліотечній діяльності все активніше розвивається соціальна взаємодія, зростає увага до міжкультурного діалогу як процесу та форми взаємозв'язків між суб'єктами, які є представниками різних культур. У Білій Книзі з міжкультурного діалогу під міжкультурним діалогом розуміється відкритий і ввічливий обмін думками між особами та групами осіб різного етнічного, культурного, релігійного, мовного походження й традицій на основі взаєморозуміння і взаємоповаги [2]. Як відмічає К. Ю. Генієва, в бібліотеці завдання міжкультурної комунікації полягають не в засвоєнні норм, правил, способів дії, а в вихованні людини культури [3]. Тобто в процесі міжкультурного діалогу відбувається трансляція та засвоєння культурних цінностей, культурний обмін.

Важливе значення для розвитку міжкультурного діалогу як одного з аспектів бібліотечної професійної взаємодії мають офіційні документи міжнародного та національного характеру. Серед них доцільно виділити: «Маніфест ІФЛА про полікультурну бібліотеку», в якому визначено особливості бібліотечної діяльності в умовах культурного та мовного різноманіття; «Стратегічний план Секції ІФЛА з бібліотечного обслуговування мультикультурного населення на 2006-2010 рр.», відповідно до якого розроблено методичні рекомендації з обслуговування різноманітних етнічних груп користувачів бібліотек; Маніфест ІФЛА/ЮНЕСКО для цифрових бібліотек, основна ідея якого полягає в подоланні цифрового розриву та розширенні доступу до оцифрованої всесвітньої культурної та наукової спадщини для всіх членів суспільства; Довгострокова стратегія розвитку української культури, схвалена розпорядженням кабінету Міністрів України, в якій визначено міжнародний діалог як один з принципів реалізації культурної політики; Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 р. «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України», в якій виділено розвиток ефективних комунікацій; Маніфест Української бібліотечної асоціації, в якому зазначено, що бібліотека створює гармонійний простір для соціальної взаємодії [1, 5, 7-9].

Наведений перелік дає підстави стверджувати, що загалом організація міжкультурного діалогу в бібліотеках України достатньо забезпечена нормативно-правовими документами.

Вивчення теоретичних та практичних засад організації міжкультурного діалогу в бібліотечній сфері дозволяє визначити дві основні тенденції. До першої віднесено обслуговування національних меншин, емігрантів, біженців та користувачів бібліотек з інших країн, формування толерантності та взаєморозуміння. Друга пов'язана з розгортанням бібліотечного міжнародного співробітництва.

Відповідно до *першої тенденції* розвиваються різні організаційні структури, основу яких складає міжкультурний діалог. Серед таких структур особливе значення належить так званім «гуманістичним» бібліотекам (humanlibrary.org), які підтримують та просувають мультикультурність на всіх рівнях, сприяють позитивному відношенню до культурного та мовного різноманіття; залучають до участі у бібліотечних заходах представників різних культур, створюють умови для міжкультурного діалогу у цифровому просторі. Їх діяльність спрямована на створення інтегрованого творчого середовища, підтримку освіти та культурних заходів, створення можливостей активної участі різних верств населення у суспільних процесах, просування культури читання.

Ідея гуманістичної бібліотеки як мобільного простору для міжкультурного діалогу зародилась у Данії у 2000 р. та набула значного поширення в інших країнах, зокрема в Австралії (2006 р), Канаді (2013 р.), Талліні (2017 р.). В Україні набув розвитку один з аспектів такої бібліотеки – жива книга.

Слід погодитися з А. В. Соколовим стосовно поєднання інформаційної та гуманістичної раціональності у бібліотечній діяльності. Вчений обґрунтовує інформатизацію в якості допоміжного засобу гуманізації бібліотеки [10]. Саме такий підхід одержує значного розвитку у провідних країнах

світу та започатковується в українському досвіді. Безперечно, потужним інструментом для мультикультурного діалогу між індивідами, групами та спільнотами у часі і просторі є цифрові бібліотеки, зокрема Світова електронна бібліотека та Europeana. Як зазначає Е. Попова, цивілізація культурної спадщини в європейському та глобальному контексті має сильний позитивний вплив на тему багатокультурного діалогу. [14]. Реалізація таких ресурсів поєднує стратегію збереження культурної спадщини та стратегію забезпечення її актуалізації.

Міжкультурний діалог відіграє значну роль у подоланні проблем, пов'язаних з інтеграцією емігрантів та біженців до культур певних країн та орієнтує національні меншини на толерантність й взаєморозуміння. Важливо зауважити, що проблема розвитку бібліотечних послуг для емігрантів та біженців дискутувалася на 82 Всесвітньому конгресі ІФЛА [14]. Успішному вирішенню зазначених проблем слугує бібліотечний досвід у різних країнах. Варто виділити давні традиції в організації міжкультурного діалогу бібліотеками Нідерландів, Данії, Норвегії, населення яких характеризується значним культурним розмаїттям. Так, наприклад, у публічній бібліотеці Амстердама засобом міжкультурного діалогу з новими іммігрантами слугує клуб «Друга батьківщина», в якому відбувається їх знайомство з емігрантами, які вже давно проживають в країні, а також з місцевими голландцями, які хочуть допомогти в організації спільних культурних заходів, вивчити голландську мову.

Особлива увага приділяється бібліотечними фахівцями створенню спеціальних відділів, читальних залів різними мовами, здійснюється переклад літератури, що сприяє поглибленню знань про культурні традиції різних країн світу та сучасний культурний процес взагалі; розширює можливості для міжкультурного діалогу між індивідами, поколіннями, країнами, представниками різних культур та субкультур.

З метою подолання бар'єрів у спілкуванні в багатьох країнах світу відбувається створення центрів міжкультурного діалогу у складі бібліотек або бібліотеки позиціонують себе як міжкультурний, мультикультурний центр. Серед таких прикладів можна навести болгарський досвід міської бібліотеки Софії, на базі якої у 2009 р. було організовано Центр міжкультурного діалогу [15]. Одним із пріоритетних завдань подібних центрів визнається створення гармонійного простору для діалогічного традиційного та віртуального спілкування. Інший характер має Центр міжкультурного діалогу, створений у Вашингтоні Радою комунікаційних асоціацій (2010 р.). Його основною метою є підтримка наукових досліджень студентів та вчених, розвиток міжкультурного діалогу між окремими вченими, групами, які належать до різних етнічних, культурних, релігійних, мовних традицій.

Отже, орієнтація бібліотек на суспільні виклики зумовлює застосування різних форм комунікаційної діяльності та пошуків успішних моделей міжкультурних комунікацій для створення можливостей гармонійного співжиття та подолання негативних впливів на основі міжкультурного діалогу. Відповідно до *другої тенденції* вагоме місце у розвитку міжкультурного діалогу належить міжнародній співпраці бібліотечних фахівців. На це звернула увагу Т. Ю. Гранчак, яка визначила комплекс форм і напрямів бібліотечної міжнародної взаємодії, що сприяють розвитку системного співробітництва [4]. Серед них: книгообмін, створення в межах фізичного бібліотечного простору бібліотек інших країн (Австрійська, Іранська, Китайська тощо), співпраця з дипломатичними установами та культурними представництвами інших країн, участь в міжнародних проектах, міжнародні конференції, організація культурологічних форумів, підготовка посібників та бібліографічних покажчиків.

На організацію та розвиток міжкультурного діалогу в бібліотечній діяльності значний вплив здійснюють міжнародні конференції, які, з одного боку, сприяють впровадженню та розвитку культуротворчих, рекреаційних, освітніх, управлінських, дослідницьких, проектних, інформаційних, комунікативних, етнокультурних та інших технологій на засадах розширення та урізноманітнення діалогічних форм, а з іншого – є однією з форм міжкультурного діалогу, оскільки сприяють участі в дискусіях представників багатьох країн.

На європейському рівні вагоме значення має симпозіум BOBCATSSS Європейської асоціації з освіти в галузі бібліотечної й інформаційної справи і досліджень (the European Association for Library and Information Education and Research), в межах якого організовуються безпосередні зустрічі науковців, освітян та студентів бібліотечно-інформаційної професії. Починаючи з 1993 р щорічно делегатами симпозіуму є студенти та викладачі з університетів та бібліотечних шкіл біля 30 різних країн світу. Їх кількість коливається від 156 до 450 учасників, що свідчить про розвиток професійного міжкультурного діалогу. Прикладом ефективності міжнародних конференцій може слугувати успішна реалізація спільних проектів. Заслуговує уваги міжнародний проект IP LibCMASS за програмою ЄС ERASMUS, в підготовці та виконанні якого взяли участь студенти та викладачі університетів Болгарії, Греції, Турції та Франції [15]. Проект спрямовано на підготовку нової навчальної програми для менеджера культурної сфери. В її основі виділено декілька предметних складових: а) бібліотека, управління інформацією і культурою, інформаційна грамотність; б) інтелектуальна власність та інформаційне брокерство; в) інформаційні технології у бібліотеках, архівах та установах культури;

г) збереження культурної спадщини, доступ до електронних бібліотек. За новою програмою студенти мають можливість розвивати мобільність, зокрема:

- знайомитися з багатьма фахівцями, керівниками бібліотек, архівів та інших установ культури у країнах-учасницях проекту;

- ділитися досвідом, ідеями;

- підтримувати взаємозв'язки між представниками різних культур.

Інший міжнародний проект INELI – Balkans (2014-2017 рр.) об'єднує бібліотечних фахівців з 11 країн з метою створення сталої мережі взаємодії для стимулювання спільних інновацій, організації е-навчання та проведення спільних досліджень. Це своєрідний «Креативний інкубатор» для молодих бібліотечних лідерів з Албанії, Боснії і Герцеговини, Болгарії, Хорватії, Македонії, Греції, Косово, Чорногорії, Румунії, Сербії, Словенії. В межах проекту організовано E-Learning, створено сервіси для окремих груп в мережевому просторі.

Важливо підкреслити, що реалізація спільних проектів мультикультурними командами має як позитивний так й негативний ефект. По-перше, проектна команда характеризується високим творчим потенціалом. Участь в ній представників різних культур, різних національностей сприяє виявленню креативних пропозицій. По-друге, культурне різноманіття породжує проблеми, пов'язані із різними стилями роботи та спілкування, що зумовлює необхідність в адаптації та зниженні непорозуміння. З цією метою в межах таких проектів передбачається цикл зустрічей, семінарів, крос-груп тощо, під час яких формуються нові компетентності та навички професійного дискурсу. Розуміння переваг проектної діяльності, встановлення взаємної відповідальності за спільні рішення й результати сприяє нівелюванню проблем.

У цифровому просторі одним з найкращих ресурсів для міжкультурного діалогу вважається Бібліотечно-інформаційний портал (www.librarianshipsudies.com), який створено спільними зусиллями бібліотечних та інформаційних фахівців зі США, Швейцарії, Іспанії, Франції, Італії за підтримки ФАО та Американської бібліотечної асоціації для бібліотекарів, інформаційних фахівців, бібліотечних викладачів та вчених, студентів з метою обміну думками, ідеями, результатами досліджень, статтями, відео тощо. Реалізація спільних міжнародних проектів свідчить, що їх успішність залежить від активності бібліотечних фахівців, розуміння необхідності спільного вирішення існуючих проблем, орієнтації на практичну корисність, усвідомлення міжкультурного діалогу як важливої форми ефективної та результативної взаємодії. Для організації міжкультурного діалогу доцільним є поєднання безпосередніх та опосередкованих форм: читацькі конференції, обговорення книг, семінари, вечори, виставки, спільні проекти; школи, курси, тренінги міжкультурної компетенції у формі рольової гри; блоги, форуми, вебінари, соціальні мережі тощо. Тобто інформаційно-комунікаційні технології та, зокрема, Інтернет використовується як гуманістичний ресурс для обміну знаннями та інформацією, об'єднання народів та культур.

Наукова новизна полягає: в розширенні уявлення про міжкультурний діалог як важливий процес бібліотечного обслуговування користувачів та форму бібліотечної взаємодії, що має на меті встановлення взаєморозуміння в умовах розвитку культурного різноманіття; визначенні двох взаємопов'язаних тенденцій організації міжкультурного діалогу в бібліотечній діяльності: формування толерантних відносин між представниками різних культур в процесі надання бібліотечних послуг та в процесі бібліотечного міжнародного співробітництва; обґрунтуванні доцільності поєднання для організації міжкультурного діалогу безпосередніх та опосередкованих форм комунікації.

Висновки. 1. Організація міжкультурного діалогу як важливого аспекту бібліотечної професійної взаємодії з користувачами та колегами і партнерами достатньо забезпечена офіційними документами національного та міжнародного рівнів. 2. Пріоритетними тенденціями застосування міжкультурного діалогу в бібліотечній сфері є: обслуговування національних меншин, емігрантів, біженців і користувачів бібліотек з інших країн та бібліотечне міжнародне співробітництво. 3. У розвитку організації міжкультурного діалогу в процесі обслуговування користувачів бібліотек та залучення до бібліотечних послуг широких верств полікультурного населення у зарубіжному досвіді набуло поширення: створення «гуманістичних» бібліотек, організація спеціальних послуг для емігрантів і біженців, створення центрів міжкультурного діалогу та мовних відділів в бібліотеках. 4. В процесі міжнародної бібліотечної взаємодії важливе значення застосування міжкультурного діалогу має під час організації та проведення міжнародних конференцій та реалізації спільних міжнародних проектів. 5. Для комунікації між учасниками міжкультурного діалогу доцільним є поєднання інтерактивних традиційних та віртуальних форм.

Література

1. Ахунова З. И. Библиотека и межкультурный диалог в контексте концепции мультикультурализма. *Омский научный вестник*. 2012. №1. С. 252-255.
2. Бучковська О. Ю. Міжкультурний діалог у контексті міжкультурної комунікації. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2013. Вип. 19(2). С. 197-200

3. Гениева К. Ю. Центр межкультурной коммуникации. *Библиотека*. 2006. №7. С. 4-7.
4. Гранчак Т. Ю. Міжкультурна комунікація як напрям діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. *Бібліотечний вісник*. 2015. №1. С. 46-52.
5. Довгострокова стратегія розвитку української культури – стратегія реформ : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.02.2016 р. № 119-р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/119-2016-%D1%80>
6. Євтух В. Міжкультурний діалог: ефективний конструкт інтегративного розвитку поліетнічних суспільств. *Політичний менеджмент*. 2009. № 4. С. 14-27.
7. Манифест Української бібліотечної асоціації «Бібліотеки в умовах кризи» : прийнятий Президією УБА від 7 лип. 2015 р. URL: <https://ula.org.ua/>
8. Манифест ИФЛА о поликультурной библиотеке // Науч. и техн. библиотеки. 2008. №7. С. 5-9.
9. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» : розпорядження Кабінету Міністрів України № 219-р від 23.03.2016 р. *Урядовий кур'єр*. Київ, 2016. № 68. С.11–12.
10. Соколов А. В. Мыслить гуманистично, действовать технологично. *Библ. дело*. 2012. №9. С. 8-12.
11. Чаднова И. В. Межкультурный диалог в библиотеках: теоретические и практические аспекты. *Библиотековедение*. 2017. Т. 66, №6. С. 636-642.
12. Шуляков І. М. Міжкультурний діалог як процес. *Культура України. Серія : Культурологія*. 2015. Вип. 49. С. 75-85.
13. Hanus B. (2009). Multicultural dialogue in the school library from www.researchgate.net [In English].
14. Popova E. (2017). The Role of public libraries in the modern interpersonal and inter-group intercultural dialogue from www.rhetoric.bg.
15. Todorova T. The Changing Role of the Manager in the Digital Era: Findings from Erasmus IP LibCMASS 2012 Project // Proceedings BOBCATSSS- 2013. – P
16. Zănescu M. (2018). The University Library -an Intercultural and Multicultural Space. *Romanian Journal of Library and Information Science*, 1, 1-10 [In English].

References

1. Achunova Z. I. (2012). Library and intercultural dialogue in the context of multiculturalism. *Omskiy nauchnyy vestnik*, 1, 252-255 [in Russian].
2. Buchkovska O. U. (2013). Intercultural dialogue in the context of intercultural communication. *Ukrainska kultura: minule, suchasne, shlyachi rozvitku*, 19(2), 197-200 [in Ukrainian].
3. Genieva K.U. (2006). The Centre of intercultural communication. *Bibliotheka*, 7, С. 4-7 [in Russian].
4. Grachak T. U. (2015). Intercultural communication as a direction of activity of Vernadskiy National Library of Ukraine. *Biblioteknyi visnik*, 1, 46-52 [in Ukrainian].
5. Long-term strategy for the development of Ukrainian Culture – a strategy for reform : Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 01.02.2016. № 119-p. from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/119-2016-%D1%80> [in Ukrainian].
6. Evtuch V. (2009). Intercultural dialogue: effective construct of integrative development polietnical societies. *Politichnyi menegment*, 4, 14-27 [in Ukrainian].
7. Manifesto of Ukrainian Library Association «Libraries in crisis» : adopted by the Presidium from 7yuli 2015. from <https://ula.org.ua/> [in Ukrainian].
8. Manifesto of IFLA for the policulture library. *Nauchnie i technicheskie biblioteki*, 2008, №7, С. 5-9 [in Russian].
9. On approval of the Development Strategy for the library for the period until 2025 «Qualitative changes in libraries to ensure sustainable development of Ukraine» : Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 219-p from 23.03.2016 p. *Uryadoviy kurier*. Kiev, 2016, 68, 11–12 [in Ukrainian].
10. Sokolov A. V. (2012). Think humanity, act technologically. *Biblioteknoe delo*, 9, 8-12 [in Russian].
11. Chadnova I. V. (2017). Intercultural dialogue in libraries: theoretical and practical aspects. *Bibliotekovedenie*, 66, 6, 636-642 [in Russian].
12. Shulyakov I. M. (2015). Intercultural dialogue as a process. *Kultura Ukraini. Seria: Kulturologia*, 49, 75-85 [in Russian].
13. Hanus B. (2009). Multicultural dialogue in the school library from www.researchgate.net [In English].
14. Popova E. (2017). The Role of public libraries in the modern interpersonal and inter-group intercultural dialogue from www.rhetoric.bg
15. Todorova T. The Changing Role of the Manager in the Digital Era: Findings from Erasmus IP LibCMASS 2012 Project // Proceedings BOBCATSSS- 2013. – P
16. Zănescu M. (2018). The University Library -an Intercultural and Multicultural Space. *Romanian Journal of Library and Information Science*, 1, 1-10 [In English].

Стаття надійшла до редакції 03.02.2019 р.